

документах, та неможливість іншими способами довести обставини, які передбачається довести за допомогою цих речей і документів.

При буквальному сприйнятті усіх вищенаведених норм можна дійти такого висновку: порушувати адвокатську таємницю не можна в принципі, але якщо дуже потрібно, то можна і порушити (Теньков С.О. Порушення адвокатської таємниці: якщо дуже потрібно, то можна.../ С.О.Теньков // Юридичний вісник України. – №46(959)).

З 25 січня 2015 року вступив у силу закон «Про Національне антикорупційне бюро України». Ст.1 Закону визначає, що завданням Національного антикорупційного бюро України є протидія кримінальним корупційним правопорушенням, які вчинені вищими посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та становлять загрозу національній безпеці. Однак, адвокати не задоволені роботою НАБУ, оскільки при здійсненні завдань НАБУ йде порушення професійних прав адвоката.

За словами адвоката Ігора Черезова, процесуальні порушення та обмеження прав адвокатів з боку НАБУ носять щоденний характер. Відповідно, Національна асоціація адвокатів України написала звернення у міжнародні адвокатські асоціації, а також звернулася до ООН (Адвокати щодо роботи НАБУ // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.112.ua/suspilstvo/advokaty-zvernulysia-do-posla-ssha-shchodo-porushen-z-boku-nab-327352.html>).

Щодо намагання розв'язку нагальних проблеми на внутрішньодержавному рівні, представники правоохоронних органів, суддівського корпусу та адвокатської спільноти спробували виробити алгоритм обшуку адвокатського офісу. Втім, не зійшлись у поглядах щодо цього нормативного закріплення, залишивши останнє слово суддям. Чи прийде європейська правова культура до України? Тепер це залежатиме від страж правосуддя.

Український адвокат Віталій Наум за круглим столом наголосив: «Це – наша робота, і повага до неї має бути поза сумнівом. Я вбачаю в цьому (в обшуках) пряме порушення наших прав та чинення тиску».

Також, за його словами, справи за фактами втручання в адвокатську діяльність порушуються значно важче порівняно з аналогічними справами, але вже стосовно правоохоронних органів. Адвокатам погрожують, псують майно, їх прослуховують, і при цьому до ЄРДР потрапляють поодинокі справи (Бутовченко К. Як мають діяти учасники процесу під час обшуку адвоката? / К. Бутовченко // Закон і бізнес. – 2016. – №40 (1286)).

Розглянувши лише поверхнево декілька законодавчих колізій стосовно адвокатської діяльності, приходимо до висновку, що нашому законодавству, як і державі в цілому, як і її суспільству слід ще багато кроків зробити для вдосконалення. Країна реформується і це на краще. Можливо, не завжди вдало щось вдається і ми ще не дійшли до результату, який би нас задовольнив, та як казав Едісон: «Результати? Ну, що ж, друже, у мене багато результатів. Я знаю п'ятдесят тисяч речей, які не будуть працювати».

Слободяник І.С.

*студентка 5-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКЛЮЧНОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА В СУДІ

У листопаді 2015 року у Верховній Раді України під №3524 було зареєстровано законопроект «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)». Суб'єктом законодавчої ініціативи виступив Президент України. Згодом, допрацювавши проект, подав його повторно та визначив, як невідкладний. Відповідно до вимог законодавчого процесу, Верховна Рада України направила його до Конституційного Суду, який більшістю голосів прийняв рішення про відповідність законопроекту вимогам Конституції України, про що й було надано висновок до Парламенту.

Наслідком став прийнятий 2 червня 2016 року Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) №28.

Законом було закріплено положення про надання права кожному на професійну правничу допомогу, замість правової, як це передбачено чинною редакцією статті 59

Конституції України. Проте у цій же нормі вказано, що кожен є вільним у виборі захисника своїх прав. Окрім цього, було доповнено текст Конституції статтею 131², у якій йдеться про те, що для надання професійної правничої допомоги в Україні діє адвокатура, а представництво іншої особи у суді, а також захист від кримінального обвинувачення здійснює виключно адвокат. Тобто, фактично, законом пропонується закріпити монополію адвокатури на представлення інтересів у суді на конституційному рівні.

Оскільки на сьогоднішній час ми живемо на порозі змін, в тому числі і в сфері права, то можна зробити висновки, що метою прийняття таких норм є підвищення якості представництва особи в суді, а також встановлення конституційного підґрунтя для створення єдиної правничої професії.

Останнім часом палкі дискусії точаться навколо того, чи доцільно законодавчим шляхом встановлювати монополію адвокатів на представництво і захист інтересів учасників судового провадження. При чому свої думки з цього приводу висловлювали і висловлюють не тільки представники самої юридичної професії, а й далекі від неї люди.

Всі юристи, адвокати, які практикують в цивільному, господарському, адміністративному та кримінальному процесі, здійснюють нелегка робота. Досконале знання десятків і сотень нюансів судового процесу вимагає не тільки ретельної підготовки в частині базових знань юриспруденції, не тільки формальне знання норм процесуальних кодексів. Щоб відповідати вимогам часу, юрист, адвокат повинен підвищувати свій професійний рівень без перебільшення кожного дня, проводити моніторинг чинного законодавства України, оскільки воно також не стоїть на місці і постійно змінюється.

Наразі юристи, які не мають свідоцтв про право на зайняття адвокатською діяльністю, на відміну від адвокатів, фактично ніким не контролюються в частині відповідності свого професійного рівня вимогам, що повинні ставитись до юристів загалом і зокрема «судових». Час від часу це призводить до ситуацій в суді, які не прикрашають професію. (Пашковська Т. Адвокатська монополія / Пашковська Т. // Юридична газета. – 2016. - №24)

Ці різкі та надзвичайно важливі зміни зачіпають Основний Закон, тому виникло багато спорів та обговорень як між адвокатами, так і між іншими представниками юриспруденції.

“Професійних адвокатів реформа робить сильнішими. Ті, хто прагне займатися цією діяльністю за новими правилами, зможе скласти іспити і продовжить виступати в суді. Очевидно, що найслабші ланки позбавляються шансів працювати без підтвердженого рівня кваліфікації. Рано чи пізно, але треба позбуватися баласту різного штибу аферистів, які крутяться в судах і спекулюють адвокатським статусом. Своїми шахрайськими діями наносять їй велику шкоду престижу професії і зловживають довірою громадян”, - вважає Павло Гречківський. (Гречківський П. Адвокатська монополія: що про це думають юристи / Гречківський П. // Закон і бізнес. – 2016. - №27)

Така думка є досить аргументованою та логічною і безпосередньо заслуговує на увагу, але не всі підтримують дану позицію.

Проти будь-якої монополії, в тому числі монополії адвокатури виступає Іванна Смачило, начальник Головного територіального управління юстиції Рівненської області. Законопроект передбачає гарантії держави про те, що допомога буде надана адвокатом, який матиме необхідний рівень професійної підготовки, буде пов'язаний правилами професійної етики, законодавчими вимогами доступу до професії та нести відповідальність за неналежне виконання ним свого професійного обов'язку.

Однак, за останні роки адвокатура мала всі можливості довести клієнтам, що вони є найпрофесійнішими представниками. Тоді чому громадяни досить часто звертаються за правовою допомогою до юристів, які не є адвокатами. Не лише через доступність цін. Подекуди гонорари адвокатів та юристів, що не є адвокатами, не відрізняються, але й можуть бути вищими у останніх. А це, на мою думку, через не надто високі вимоги до осіб, що мають намір здійснювати адвокатську діяльність.

Попит на якісну правову допомогу є, і цей попит не завжди на стороні адвокатури. З іншого боку, адвокатському середовищу вигідна така монополія для уникнення конкуренції. Але це зможе призвести до того, що частині громадян правова допомога буде недоступною через значку ціну на адвокатські послуги. (Александров Д., Кулакевич М. Монополія

адвокатури: що на нас чекає? / Александров Д., Кулакевич М. // Юридична газета online. – 2016. - № 15)

Кожна думка має право на існування та має своїх прихильників і опонентів, але поруч з цим дискусійним стало питання щодо відповідності змін, передбачених законом відповідності Конституції України, оскільки саме вона встановлює фундаментальні основи правової діяльності.

Щодо статті 59 Конституції України, то Конституційний Суд двічі тлумачив її у своїх рішеннях у 2000 р. (№13-рп/2000 від 16.11.2000 р. у справі №1-17/2000) та у 2009 р. (№23-рп/2009 від 30.09.2009 р. у справі №1-23/2009). У рішенні від 30.09.2009 р. №23-рп/2009 вказується, що правова допомога є багатоаспектною, різною за змістом, обсягом та формами, вона може включати консультації, роз'яснення, складення позовів і звернень, довідок, заяв, скарг, здійснення представництва, зокрема в судах та в інших державних органах, захист від обвинувачення тощо. Вибір форми й суб'єкта надання такої допомоги залежить від волі особи, яка бажає її отримати. Право на правову допомогу – це гарантована державою можливість кожної особи отримати таку допомогу в обсязі та формах, визначених нею, незалежно від характеру правовідносин особи з іншими суб'єктами права. Саме так судом була розтлумачена норма Конституції.

Надаючи висновок про відповідність вищезгаданого законопроекту нормам Конституції, які встановлюють пряму заборону скасування чи обмеження прав і свобод людини й громадянина, Конституційний Суд виходив з того, що у разі заміни поняття «правової» допомоги поняттям «професійної правничої», закріплення адвокатської монополії ніяким чином не обмежить прав людей, а свобода вибору полягатиме у тому, що «кожна особа є вільною у виборі захисника своїх прав серед адвокатів». (Висновок Конституційного Суду України у справі за зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) вимогам статей 157 і 158 Конституції України №1-в/2016 від 20.01.2016 [Електронний ресурс] - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v001v710-16>).

Отже, прихильники адвокатської монополії апелюють до того, що надання послуг адвокатами гарантує їх високу якість. Ті ж, хто проти, стверджують, що прийняття таких змін суттєво обмежить права людей. Проте у такій ситуації, як майже завжди, правда лежить десь посередині. Введення адвокатської монополії є можливим, проте для її ефективного запровадження необхідно передбачити ширше коло винятків.

На даному етапі важко зробити обґрунтовані правильні висновки щодо змін у сфері адвокатури та правосуддя в цілому, оскільки ми лише починаємо шлях нових докорінних змін, які можуть як розвинути правничу сферу в новому її прояві, так і порушити демократичність та доступність захисту людей своїх прав та інтересів.

Тартачник І.В.

*студентка 5-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

АДВОКАТСЬКА МОНОПОЛІЯ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Останнім часом одним з найбільш дискусійних питань у сфері юриспруденції стало питання стосовно доцільності встановлення на законодавчому рівні так званої «монополії адвокатів» на представництво і захист інтересів учасників судового провадження.

Нещодавно Верховна Рада України прийняла запропонований Президентом України законопроект «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)». Відповідно до ст. 131² закону, «виключно адвокат здійснює представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення» (Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя): Закон від 02.06.2016 № 1401-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016, № 28, Ст. 532). До прийняття законопроекту, представляти інтереси громадян та юридичних осіб могли будь-які особи за довіреністю. Це могли бути як адвокати, які мають спеціальне свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю, так і юристи, які мають вищу юридичну освіту, або будь-які інші особи – наприклад, родичі або знайомі тощо.